© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

mégis eltérnek, igy állitásai vonatkozhatnak a *C. crispus* árnyékalakjára, de nem a *C. sepincolus*-ra, mely a *C. crispus*-nak egy az Alpesek északi tövén (Bajorországban) kifejlődött alfaja.

Pótlék Budapest és vidéke növényzetének ismertetéséhez.

Ergänzungen zur Kenntniss der Flora von Budapest und Umgebung.

Közli: / Von: / **Simonkai Lajos** (Budapest).

Pótlékul szolgál e közleményem azon cikkemhez, a mely a *Növénytani közlemények* II. (1903) 169—170. lapjain «*Ujabb adatok Budapest növényzetének ismeretéhez*» címen jelent meg. E pótló közleményemet elő is terjesztette már Thaisz Lajos, e lapok főmunkatársa, a *Kir. Magy. Természettud. Társ. Növénytani szakosztálya* 1903. november hó 11-én tartott ülésén.

Célja e közleményemnek az, hogy annak, a székesfővárosunk növényzetét tárgyaló legújabb, de bizony már 1879-ben megjelent *enumerationak*, a melyet Borbás Vince, «Budapestnek és környékének növényzete» címen tett közzé, — részben helyesbítéseül szolgáljon, részben pedig újabb adatokkal való pótlékául. Szükségessé teszi úgy e helyesbítések, miként e pótlandók közlését Borbás Vince idézett müve nyomán az, hogy azóta Borbás műve és akkori felfogása már elévültek; holott az a tudomány-egyetemünkön fellendült botanikai érzék és munkakedv, a mely egyetemünk hallgatói részéről megnyilvánul abban, hogy elsősorban *Budapest és vidéke* növényzetével alaposan, helyesen megösmerkedjenek, és ezen ismeretükhöz fűzzék, a «*növényföldrajzi előadásaimból*» hallottakat és a «*növényföldrajzi kirándulásaimon*» gyűjtötteket, megfigyelteket: évről-évre fokozottabban követeli, hogy legalább Budapest és vidéke növényzetének fűvészeti ösmerete, a mai nevezéstani és oknyomozó növényföldrajzi alapon tisztáztassék és egybeállítassék. Az egyetemi ifjúságnak ez a nemes buzgalma indít engem arra, hogy e sorokban, — eltekintve az irodalomban közölt, ama a szabadban állandóan kultivált, vagy pedig csak a kertekből a szabadba került, többnyire hamar kipusztuló, *itthontalonoktól* —, némi javitást és pótlást iktassak ide *Budapest és vidéke* flórájához, a következőkben.

1. *Equisetum Telmateia* Ehrh., Borb. Budapest növényz. p. 42. = *Equisetum maximum* Lamarck.

2. *Equisetum hiemale* Borb. l. c. 42. = *E. Moorei* Neumann.

3. *Hierochloa odorata* Borb. l. c. 45. = *Hierochloa repens* (Host.) Simk.

4. *Setaria ambigua* Gr.-s. Legelsőbbed Hermann G. emliti (Természetr. füzetek VII. (1883) 128), arról a füves, de idegenből

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

hozatott fűmagvakkal bevetett gyepes térségről, a mely ma is díszlik a *Ludovika-akademia* előtt. Később több helyt találták, ezt a délibb vidékről hozzánk került s itt is meghonosodott fűvet.

5. *Stipa pennata* Borb. l. c. 46. — non L. = *St. Joannis* Cel. [*St. aperta* Janka exs! pro parte]. Közönséges *Árvalányhaj* Budapest napos füves dombjain. Ehhez társul:

6. *Stipa austriaca* (Beck.) a Hármashatár-hegyen és a Táborhegyen. Ugyancsak e kettővel együtt terem, virít és érlel a:

7. *Stipa villifolia* Simk. in Pótfüzetek 1895 p. 46. a Hármashatárhegyen és a Táborhegyen.

8. *Stipa Tirsa* Stev. (1857): Simk. Erd. flor. 568. (*St. longifolia* Borb. Magy. növ. lap. X (1886) p. 117: Természett. Közlöny 1897. p. 378) Elég bőven terem Budapest mellett a Táborhegyen és a Hármashatárhegyen. Észleltem Szt.-Endre mellett is, a hatalmas árvalányhaj mezőkön

A Borbás *Stipa longifoliá*-ja, a mely eredetileg Kolozsvár szénamezőiről lett közölve és ösmertetve, semmiben sem különbözik az Erdély egyéb vidékeiről ösmeretes *Stipa Tirsa*-tól. Ezt az erdélyi *Stipa Tirsa*-t, a Steven tipusos, *uerainai* és *tauriai Stipa Tirsa*-jától megkülömböztethetőnek nemcsak én nem tartom, hanem nem tudták megkülömböztetni sem Janka! sem Celak. (Ö. B. Z. 1884 p. 321), sem Hackel (in Engler-Prantl. Pflanzenf. II. 2. p. 46), a ki véleményét manap is föntartja: sem Ascherson-Graebner (Synopsis mitteleurop. Fl. II. 1898. p. 105).

A *Magy. növ. lapok* idézett helyén azt mondja Borbás, hogy az ő *Stipa longifoliá*-jának «gyümölcsszeme toklászán *a szőrök már a felső harmadban megszűnnek*»; ellenben úgymond a *Stipa Tirsa* Stev. diagnosisában ez olvasható: «*palea* inferiore circum circa, *superne linea unica pilosa*». Steven azt egy szóval sem mondja az ő diagnosisában, hogy a *St. Tirsa* Stev. termést burkoló polyvája végtől-végig van szőrsorral ellátva az összezáródó polyva széleinek egyikén, mert a «*superne*» csak annyit jelent, hogy a polyva köröskörül szőrös alján *felül*, van egy «*linea unica pilosa*». A déloroszországi *S. Tirsa* terméseinek termést takaró polyváján sem fut egészen végig a magános szőrsor, mert e polyvájok csúcson legalább 1 mm.-nyire szőrtelen. A mi *Stipa Tirsá*nkon, csúcsán 1—2 mm.-nyire szőrtelen ez a termést burkoló polyva: akad azonban egyik-másik *Stipa Tirsá*nkon, a rendes termések közt olyan *kelletlenül kiképződött termés* is, a melynek a szőrsora olyan mint a Borbás *Stipa longifolia*-jáé, vagyis megszűnik a terméses polyva «*felső harmadában*». Sem termetében, sem hajszálvékony igen érdes leveleiben, sem termései nagyságában, semmikép sem különböztethető meg a *Stipa longifolia* Borb. a *Stipa Tirsa* Stev-től

9. *Avena pratensis* var. *subdecurrens* Borb. Bud. növ. 47. (1879) = *Avena scabra* Kit. (1863) Elég bőven terem ez a Hármashatárhegyen is, meg a Táborhegyen.

10. *Atropis pannonica* Hackel Magy. bot. lap. I. (1902) p. 41.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

Nedves, szikes laposokon és legelőkön *Kispest* mellett fedezte fel Flatt Károly.

11. *Bromus hordeaceus* var. *leiostachys* (Fr.). Nedves réteken, kaszálókon a Rákoson. Bőven terem Csév nedves rétein és kaszálóin is.

12. *Bromus mollis* L.. Borb. l. c. 53 = *Bromus hordeaceus* L. Köz növényünk.

13. *Bromus patulus* Borb. l. c. 53 = Részben *Bromus japonicus* Thunb. részben *Br. pendulus* Schur. Ezek is közönséges füveink.

14. *Triticum villosum* Borb. l. c. 54 = *Triticum villosum* v. *glabratum* (Borb. Term. közlöny. 1897 p. 378; Balaton flor. 1900 p. 288 descript.). Békásmegyer mellett a Rókahegyen (!).

15. *Elymus crinitus* Borb. l. c. 55, — non L. = *Cuviera aspera* (Simk. pro var. *E. Caput Medusae* in Pótfüzetek 1897 p. 232) Simk. Ezt a főképen Szt.-Endre vidékén seregesen termő növénytipust, Borbás később, a Term. közlönyben 1897. p. 378 leirás nélkül, *Elymus crinitus* v. *microstachys* Borb. néven közlé. Ascherson u. Graebner, a Synopsis der mitteleurop. Flora II. (1902) p. 744-en. *Hordeum asperum* Degen név alatt közli e növényt. Ebben a sajátszerű névzavarban talán mégis legjobb lesz e növény nevéül a *Cuviera aspera* (Simk.), vagy ha úgytetszik a *Hordeum asperum* (Simk.) Degen, nevet az irodalomba beiktatnunk.

16. *Hordeum maritimum* Borb. l. c. 55, — non L. = *Hordeum Gussonianum* Parl. Bőven terem ez főkép Szt.-Endre és Pilis-Szt.-Kereszt mellett. Magyarország szárazföldi belső részein a tengerpart melléki *Hordeum maritimum* With. szerintem nem honos. A Withering *H. maritimum*-ja, miként neve is jelzi, kétségtelenül tengermarti növény, — még pedig a Withering Bot. arrang. of vegetables in Great Britain I. p. 127 szerint, *Nagybritannia* tengermarti növénye; ellenben a *H. Gussonianum* Parl. első sorban a *mediterrán* tenger dombtáji és alföldi növénye. A *H. maritimum* With; A. Kern. Fl. exs. aust.-hung no. 1898! meddő kalászkáinak belső kalászpolyvája tövön, mindkét szélén, hártyás szélű, főkép a belső szélén széles a hártyaszegélye; ellenben a *H. Gussonianum* Parl. meddő kalászkáinak belső polyvája, csak töve belső szélén (tehát csak az egyik oldalon) keskeny hártyás, vagy pédig egészen hártyátlan és a külső polyvához hasonló. A keskenyen hártyás polyváju *H. Gussonianum*, melyet gyüjteményemben var. *micropterum*-nak neveztem meg honos Budapest vidékén is, (láttam belőle *siciliai* példányt is); de hozzá társúl még más két változat, u. m.: a *var. apterum* Simk. a melynek meddő virágain a belső kalászpolyva is hártyátlan szélű, tehát a külső társpolyvájához egészen hasonló (számos mediterrán vidéki példányt is láttam belőle); valamint a *var. hirtellum* Degen in Aschers.-Graeb. Synopsis II. p. 738.

17. *Hordeum murinum* L. Borb. l. c. 55. Megvan itt Budapest környékén a tipusos alak, megvan a *var. intermedium* Beck., és megvan az e kettőt összekapcsoló átmeneti alak.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

18. *Carex Turuli (C. brevicollis × Michelii)* Simk. Nevét ez a *Sásfü* a bánhidai *Turul*-hegy és *Turul*-emléktől kapta, mert annak az emléknek a közelében, a Turul-hegy ritkás erdeiben bőven teremvén, ott nekem igen feltünt. Ezt a szerintem félvér származású *Sás*-t a pannonhalmi floravidéknek és a bánsági floravidéknek dombtáján, napos, sziklás ritkás cserjésekben főkép mészkőhegyeken, de trachyton meg granitközeten is több helyt gyűjtöttem és megfigyeltem.

Gyűjtöttem Budapest vidékén: Visegrád mellett a Várhegyen, a hol a *Carex brevicollis* Dc. és *C. Michelii* Host is együtt terem vele: Pilis-Szántó és Csév között a Pilishegyen: Pilis-Csaba mellett a *Nagykopaszon*. Egyéb vidékekről megvan még gyűjteményemben: Pécs mellől a Mecsekről, Versec mellől a Várhegyről, valamint Szvinica és Mehadia hegyeiről.

Jellemvonásai miatt a *Carex brevicollis* és *Carex-Michelii* közzé kell helyeznünk: ezért vélem, hogy eme két telivér *Sás*-faj egymásra hatásából keletkezett hybridnek kell tekintenünk, noha helyenként, így például a *Turul*-hegyen, közvetetlen közelében, nem láttam — igaz, hogy nem is kerestem, sem *Carex brevicollis*-t, sem *C. Michelii*-t.

Latin diagnosisa a következő:

Carex Turuli Simk. — Notis diagnosticis, intermedia inter *C. Michelii* Host et *C. brevicollem* Dc. — Dignoscitur a *Carice Michelii* Host: foliis basilaribus *intense viridibus*, copiosis, *culmum fructiferum* etiam *superantibus*; fructu magis inflato, citius in rostrum attenuato: *rhizomate minus repente*, sed *crassiore*. Invicem a *C. brevicolli* Dc. distinguitur: *foliis basilaribus angustioribus*, vix quam *C. Michelii* latioribus — minusque copiosis; fructu longius rostrato, *rostro argutius bifido*: *rhizomata tenuiori*, *repente*-que.

Habitat multis Hungariae australis locis, hinc inde *C. brevicolli* et *C. Michelii* consociatim. Legi imprimis in monte *Turul* supra civitatem *Bánhida*, cottus Komárom solo calcareo; item in montibus ad *Visegrád*, solo trachytico. — *Pilis-Szántó* et *Pilis Csaba*, solo calcareo, cottus Pest-Pilis. Provenit etiam in monte *Mecsek* ad oppidum Pécs, solo calcareo; in monte *Várhegy* ad oppidum Versec, — solo granitico; in montibus ad civitates *Szvinica* et *Mehadia*, — solo calcareo.

19. *Carex Goodenoughii* Borb. l. c. 56. non Gay.; *Carex caespitosa* Sadler herb! ex flora Budapest: = *Carex gracilis* var. *sphaerocarpa* (Üchtr.) Kükenth. Terem ez az apró és gömbölyded termésű *sás* úgy a Rákos vizenyős helyein, valamint az aquincumi mocsaras-tavas réteken.

20. *Carex acuta* L. pr. p. helyett *Carex gracilis* Curtis teendő. Sok alakváltozata van ennek itt Budapest környékén, egyike ez alakváltozatoknak a *Carex prolixa* Fries. (Borb. in Term. közlöny 1897 p. 378), amely Erdély mocsaras rétein is honos.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

21. *Carex Buekii* Wimm. Ezt a növényfajt Ascherson, a «Synopsis der mitteleurop. Flora» II. 2. (1904) 88. lapján már csak ? jellel említi Budapestről. Én Budapest környékéhez legközelebb eső helyről, a Gyöngyös felett levő Szt.-Anna-tó partján gyűjtöttem.

22. *Gagea Welwitschii (arvensis × pusilla)* Beck. Homokos parlagokon a Rákoson, a *Ferenczvárosi pályaudvar* közelében, Budapest mellett. Ezt a félvér származékot közli már a jelzettem tájékról Hermann Gábor a Természetrajzi Füzetek VII. (1893) 127-ik lapján.

23. *Ornithogalum Kochii* Parl. Bőven. Budaörs határában, a *Csíkihegy* töve alatt elterülő réteken.

24. *Sturmia Loeselii* (L.). Rég kipusztult már a Városliget eltünt mocsaras helyeiről.

25. *Orchis hybrida (militaris × purpurea)* Bönningh. Visegrád hegyeinek erdeiben több helyt, de csak szálanként fordul elő, így főkép az *Apátkúti völgy* felett.

26. *Quercus Kerneri* Simk. Gyűjtöttem Budapest határán belül, a *Kőérberek* erdejében, valamint *Isaszeg* határának területén, tölgyesekben.

27. *Thesium humile* Borb. l. c. 79. non Vahl. = *Thesium agreste* (Kov.). Terem ez az érdekes növényfaj Budapest vidékétől kezdve, ugarokon, parlagokon, vasuti töltéseken sok helyt, egész Keneséig, a Balaton környékéig.

28. *Xanthium strumarium* Borb. l. c. 84. non L. = *Xanthium vulgare* Lam.

29. *Aster Tripolium* Borb. l. c. 82. multorumque Auctorum aliorum, non L. = *Aster pannonicus* Jacq. Erdély egyes sóstavainak környékén, otthonos még az az *Aster Tripolium* L., a melyet a L. Spec. plant. ed. I. (1753) 872-ik lapján így jellemez a szerzője: «Aster foliis *lanceolatis integerrimis carnosis glabris* . . . Fl. suec. 697. *Habitat* in Europae *littoribus maritimis* atque *ad Sibiriae lacus salsos.*» Ezt a pozsgásabb, szélesebb és teljesen ép levelű növénytipust a *magyar Alföldön* és *Pannoniában*, mint *növényföldrajzi fajváltozat*, az *Aster pannonicus* Jacq. helyettesíti.

30. *Centaurea rhenana* Borb. l. c. 89. non Boreau = *Centaurea micranthos* Gmel. (1774).

31. *Centaurea jacea*, et *Centaurea amara* Borb. l. c. 88, non L = *Centaurea pannonica* (Heuff.).

32. *Hieracium macranthum* Borb. l. c. 94, — non Fries = *Hieracium leucophyllum* Schur.

33. *Hieracium bifurcum* Borb. l. c. 94. — non MB. = *Hieracium hungaricum* Simk.

34. *Hieracium danubiale* Borb. l. c. 97 = *Hieracium porphyritae* Schultz! Terem ez az *Oszolj*-hegyen is, Margitliget felett.

35. *Campanula Rapunculus* Borb. l. c. p. 99. — non L. = *Campanula spiciformis* (Boiss. Fl. or. III. p. 939. pro var.).

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

36. *Erythraea Centaurium* Borb. l. c.. — non L. = *Erythraea vulgaris* Raf.

37. *Erythraea linariaefolia* Borb. l. c. non (Lam.) = *Erythraea uliginosa* W. K. pl. var. III. (1812) tab. 258. sub *Chironia*. Ennek a mi *Erythraea uliginosa* (W. K.)-nek a Rákoson helyenként törpe s bőven elágazó alakváltozata is előfordul. Synonymja e növényünknek az *Erythraea tenuifolia* Grisb. (*Gentiana* [1839] p. 143 pro var. *E. linariaefoliae*) is. legalább annyiban. a mennyiben a mi növényünket Grisebach e művében. meg a DC. *Prodr.* IX. 59. lapján is az ő *Erythraea tenuifolia*-jához csatolja.

38. *Thymus praecox* Opiz. A legkorábban viritó *Démutkánk*. Bőven terem Budaőrs mellett a Csíkihegyen.

39. *Thymus montanus* Borb. l. c. 105. — non W. K. = *Thymus danubialis* Simk. A Dobogókő kaszálóin is terem.

40. *Linaria minor* Borb. l. c 114, — non (L.) = *Chaenorrhinum viscidum* (Moench.) Simk. Köznövény ez Budapest egész környékén és egész Közép-Magyarországon. söt egész Közép-Európában.

41. *Linaria Elatine* Borb. l. c. 114. — non (L.) = *Linaria commutata* Bernh. A tipusos. meztelen *L. Elatine* (L.)-t csak hazánk éjszaki. névszerint *tátru-fátrai* flóravidékéről láttam.

42. *Rhinanthus major* Borb. et *Rhinanthus Alectrolophus* Borb. l. c. 117, — non Ehrh., nec Poll. = *Alectrolophus goniotrichus* Sterneck. et *Alectrolophus arenarius* Borb.

43. *Euphrasia officinalis* d) *speciosa* Borb. l. c. 117 = *Euphrasia Kerneri* Wettst.

44. *Orobanche lavandularea* (Reut. p. p.) Reichb. *Artemisia campestris* gyökerén a Farkasvölgyben (Hermann G. l. c. 127. consentiente Beck.).

45. *Primula inflata* Borb. l. c. 119, — non Lehm = *Primula canescens* Opiz (1838), idest *Primula pannonica* A. Kern. 1886). Elég gyakori Budapest vidékén, s itt a *Pr. officinalis* (L.) helyettesitője.

46. *Primula hardeggensis* Beck Fl. Niederöstr. III. (1893) 915 pro var. Találtam a *Hieracium porphyritae* Schultz társaságában, Budapest mellett a Hármashatár-hegy sziklás-napos tetőin, valamint Margitfalvánál az Oszolj-hegy verőfényes mészkószirtjein. Ez a két társuló növényfaj bizonynyal a Morva folyó *cseh-morva flóravidékéről* származott ide, a Duna völgye mentén.

47. *Bupleurum cernuum* Ten., Borb. l. c. 121. törlendő Budapest flórájából: mert Tenore az ő «Flora neap.»-ban azt is megjegyzi, hogy Rochel *B. baldense* néven, — termesztett kerti példányt küldött neki Budapestről.

48. *Libanotis montana* Borb. l. c. 121. — non Crantz = *Seseli pubicarpum* Simk. Terem a Hárshegy alatt a Kovácsi-út mentén is elég bőven.

49. *Physocaulus nodosus* L.; Borb l. c. 124. Mocsaság már a *Hárshegyi szépkilátó*-nál is el van terjedve.

50. *Thalictrum minus* Borb. l. c. 126. — non L. = *Thalictrum*

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

porphyritae Schultz. Ez a nálunk aránylag ritka faj már *májusban* elvirít, és termést érlel akkor, a midőn a vele együtt előforduló közönséges *Thalictrum collinum* Waller. (*Th. Jacquinianum* Borb. l. c. 126) *júliusban* virítani kezd. Ezt az asyngamikus jelenséget bő alkalom nyílik a *Csíki-hegyen* megfigyelni.

51. *Diplotaxis tenuifolia* Borb. l. c. 136, — non (L.) = a nálunk közönséges *Diplotaxis ramosa* (Neilr.).

52. *Alyssum saxatile* Borb. l. c. 137, — non L. = *Alyssum Arduini* Fritsch. Előfordul a Törökngrató-hegyen is, Budaőrs mellett.

53. *Lunaria rediviva* Borb. l. c. 137 = *Luneria intermedia* (Rochel).

54. *Lepidium campestre* L., — ez a mi parlagainkon közönséges növényfaj — kimaradt Borbás említett művéből.

55. *Dianthus Carthusianorum* Borb. l. c. 146 = *Dianthus Pontederae* A. Kern.

56. *Euphorbia Tommasiniana* Bert. Gyüjtöttem a *Kelenföld* napos kaszálóin, szemben a Kőérberek-hegygyel.

57. *Fragaria neglecta (collina × elatior)* Lindeman. Budapest környékén bizonyára sok helyt megvan, de eddig csak a Kőérberek-hegy erdeinek tisztásain gyüjtöttem.

58. *Fragaria intermedia (elatior × silvestris)* Bagil. is bizonyára több helyt fordul elő vidékünkön, de eddig csupán a *Vadaskert*-hegyen szedtem.

59. *Dorycnium decumbens* Borb. l. c. 169, — non Jord. = *Dorycnium germanicum* Gremli — Rouy. Ez nálunk a legközönségesebb *Dorycnium*.

60. *Linum juniperifolium* Borbás l. c. 154 = *Linum tenuifolium* L. Verőfényes helyeken a *Nagykevély*-hegyen találni olyan, a termésérlelés állapotában levő *Linum tenuifolium* L. példányokat, a melyeknek mirigyei a csészesallangok széleiről, azok zsugorodása közben kiszáradtan letörtek. Ilyes példányaim *Fiume* környékéről is vannak.

Budapest és környéke 1879-ben összeállított növényzetéhez ezeken kivül még sok oly újabb adatot kellene illisztenem, a melyek újabb időből keltezvék. De ha ezt tenném, s az összes helyesbítéseket is közleném, oly munkát végeznék, a melyet csak akkor érdemes megtenni, ha valaki egész újonnan megirja *Budapest és szomszédos vidéke* fióráját, illetőleg diagnosisos synopsisát. Ezt a munkát oknyomozó növényföldrajzi szempontok szerint kellene *füvészeti* köntösbe öltöztetni. Erre Budapest és környékének növényzete alkalmas és érdemes már csak azért is, mert hazánk két flóravidékének, u. m. a *magyar alföldi* flóravidéknek és a *pannonhalmi* flóravidéknek érintkező középtáján van kifejlődve; sőt azért is, mert a széles Duna völgye mentén más flóravidékekből, igy például a beletorkoló Morva mellékéről a *cseh-morva flóravidék*ből is kerültek bele egyes növényfajok.

*

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

Ergänzungen und Beiträge zur Flora des im Titel genannten Florengebietes, welche sich an die i. J. 1879 erschienene Flora von Budapest Borbás's anschliessen, die dort vorfindlichen Angaben teilweise berichtigen od. mit moderneren Namen bezeichnen, teilweise aber mit neuen Entdeckungen des Verfassers bereichern.

Die wichtigeren Bemerkungen des ungarischen Textes sind folgende:

8. *Stipa longifolia* Borb. welche ursprünglich von den Heuwiesen bei Kolozsvár beschrieben und publiciert worden ist, unterscheidet sich nicht von der aus anderen Gegenden Siebenbürgens bekannten *Stipa Tirsa*. Die siebenbürgische *Stipa Tirsa* halte nicht nur ich von der typischen Steven'schen ukrainischen und taurischen Pflanze für nicht verschieden, sondern es konnten sie auch Janka! Čelakovsky (Oest. bot. Zeitschr. 1884, p. 321) und Hackel (in Engl. u. Pr. Pflanzenfam. II, 2, p. 46, welcher seine Ansicht noch heute aufrecht hält) von dieser nicht unterscheiden.

A. a. O. der Magy. N. Lapok sagt Borbás, dass die behaarte Linie der Deckspelze bei seiner *St. longifolia* schon im oberen Drittel der Spelze aufhört, dagegen sei in der Steven'schen Diagnose der *Stipa Tirsa* zu lesen «palea inferiore circum circa, *superne linea unica pilosa*». Steven sagt mit keinem Worte, dass die behaarte Linie bis zum Ende der Deckspelze reiche, «superne» bedeutet nur, dass die unten ringsum behaarte Deckspelze oben nur an einer «linea unica pilosa» sei.

An den Deckspelzen der südrussischen *St. Tirsa* läuft die behaarte Linie auch nicht bis zum oberen Ende, es ist dort eine wenigstens 1 mm. lange Stelle kahl. Die Deckspelze unserer *St. Tirsa* sind am oberen Ende 1—2 mm. weit kahl; unter normal entwickelten Früchten findet man aber auch hie und da abnorm entwickelte, bei welchen der Haarstreifen sowie bei Borbás's *St. longifolia* beschaffen ist, d. i. im oberen Drittel der Spelze aufhört. *St. longifolia* Borb. ist weder in der Tracht, noch in der Feinheit der sehr rauhen Blätter, noch in der Grösse der Frucht von *Stipa Tirsa* Stev. verschieden.

15. *Elymus crinitus* Borb. l. c. 55., non — L. = *Cuviera aspera* Simk. pro var. (*E. caput Medusae* in Pótfüz. 1897 p. 232.) Simk. Diesen, hauptsächlich in der Umgebung von Szent-Endre massenhaft vorkommenden Typus hat Borbás später in Term. Közl. 1897, p. 378 ohne Beschreibung unter dem Namen *Elymus crinitus v. microstachys* Borb. publicert. Aschers. u. Gr. Syn. II. p. 744 führen ihn als *Hordeum asperum* Degen an. Bei diesem Wirrnisse der Namen wird es doch am besten sein die Pflanze unter dem Namen *Cuviera aspera* (Simk.) oder, wem es lieber ist, *Hordeum asperum* (Simk.) Degen in der Litteratur zu verzeichnen.

16. *Hordeum maritimum* Borb. l. c. 55. — non L. = *H. Gussonianum* Parl. Wächst häufig besonders bei Szent-Endre und Pilis-Szent-Kereszt. Meiner Ansicht nach kommt die Litoralpflanze

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

H. maritimum With. im inneren, continentalen Teile Ungarn's nicht vor. Wie schon der Name bezeugt, ist Withering's *H. maritimum* eine Litoralpflanze, u. zwar nach dem Bot. Arr. p. 127 eine Seestrandspflanze Grossbritanniens, dagegen *H. Gussonianum* Parl. in erster Linie eine Pflanze der mediterranen Hügel und der Tieflands-Region.

Die inneren Hüllspelze der sterilen Blüte des *H. maritimum* With. (Kern. Fl. exsicc Nr. 1898!) ist am Grunde an beiden Rändern häutig berandet, die Berandung ist hauptsächlich am inneren Rande breit, dagegen sind diese Hüllspelze bei *H. Gussonianum* nur am inneren Rande (also nur an einer Seite) schmal berandet, oder vollständig unberandet, und der äusseren Hüllspelze gleich geformt.

Die Form des *H. Gussonianum* mit schmal berandeter äusseren Hüllspelzen kommt auch bei Budapest vor (ich sah auch Exemplare aus Sicilien); ich habe sie in meinem Herbare als var. *micropterum* bezeichnet; es gesellen sich ihr noch zwei Varietäten, u. zw.: var. *apterum* Simk. deren innere Hüllspelze der sterilen Blüte auch unberandet, also der äusseren gleichgeformt ist (ich sah zalreiche Exemplare aus dem Mediterrangebiete); ferner die var. *hirtellum* Degen in Asch. u Gr. Syn. II. p. 738.

18. *Carex Turuli (brevicollis × Michelii)* Simk. Diese Segge erhält ihren Namen vom Berg Turul bei Bánhida, in dessen Waldlichtungen sie häufig ist. Ich habe dieses, meiner Ansicht nach hybride Product, in der Hügelregion des pannonhalmer und banater Florengebietes an sonnigen, felsigen, buschigen, hauptsächlich Kalkbergen, doch auch auf Trachyt und Granit an mehreren Stellen beobachtet und gesammelt um Budapest auf dem Schlossberge bei Visegrád, wo diese Pfl. mit *C. brevicollis* Dc. und *C. Michelii* Host zusammen vorkommt; auf dem Pilisberg zwischen Pilis-Szántó und Csév, auf dem Nagykopasz-Berg bei Pilis-Csaba. In meiner Sammlung noch von Mecsek bei Pécs, dem Schlossberge bei Versecz und von Svinicza und Mehadia. Nach ihren Merkmalen muss sie zwischen *C. brevicollis* und *Michelii* gestellt werden, darum glaube ich, dass sie als Bastard der beiden betrachtet werden muss — obzwar stellenweise, so z. B. auf dem Berg Turul, in ihrer Nähe weder *C. brevicollis*, noch *C. Michelii* stand. Allerdings habe ich nach diesen nicht gesucht.

Diagnose s. p. 82.

60. *Linum juniperifolium* Borb. l. c. 154 = *L. tenuifolium* L. An sonnigen Stellen des Nagykevély-Berges findet man Fruchtexemplare von *L. tenuifolium*, bei welchen die Drüsen der Sepalen in Folge ihrer Schrumpfung abgebrochen sind. Solche Exemplare besitze ich auch aus Fiume.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: Ungarische Botanische Blätter

Jahr/Year: 1904

Band/Volume: 3

Autor(en)/Author(s): Simonkai Lajos [Ludwig]

Artikel/Article: Pótlék Budapest és vidéke növényzetének ismertetéséhez. Ergänzungen zur Kenntniss der Flora von Budapest und Umgebung. 79-87